

Інформаційна довідка щодо процедури ліцензування та акредитації у системі вищої освіти України

Підготовлено

*Національним інформаційним центром академічної мобільності, ENIC України
(Державне підприємство «Інформаційно-іміджевий центр»
Міністерства освіти і науки України)*

Система ліцензування та акредитації освітньої діяльності, спеціальностей та освітніх програм в Україні зазнала значних змін після прийняття Закону України «Про вищу освіту» 2014 року.

Першим нормативно-правовим актом в Україні, який регулював акредитацію державних та приватних закладів вищої освіти, була Постанова Кабінету Міністрів України від червня 1992 р. Необхідність отримання ліцензії для закладів освіти на провадження освітньої діяльності була ухвалена Кабінетом Міністрів України в лютому 1996 р.

До 2014 року заклади вищої освіти вважалися визнаними, якщо мали (див. Таблицю 1):

- ✓ Ліцензію на провадження освітньої діяльності у сфері вищої освіти на певному рівні вищої освіти за спеціальностями (видану Міністерством освіти і науки України).
- ✓ Сертифікат про акредитацію закладу вищої освіти за певним рівнем (I, II, III або IV) (виданий Міністерством освіти і науки України на підставі рішення Державної акредитаційної комісії або Акредитаційної комісії України з 2012 року).
- ✓ Сертифікат про акредитацію напряму підготовки/спеціальності (виданий Міністерством освіти і науки України на підставі рішення Державної акредитаційної комісії або Акредитаційної комісії України з 2012 року).

З 2014 року після прийняття Закону України «Про вищу освіту» впроваджена нова система забезпечення якості вищої освіти, яка включає внутрішні та зовнішні заходи та здійснюється Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, яке було створено як незалежна установа із впровадження державної політики у галузі забезпечення якості вищої освіти та розпочало свою діяльність в 2019 році.

Сучасна структура ліцензування та акредитації в Україні включає наступне (див. Таблицю 1):

✓ **Ліцензування освітньої діяльності**

Ліцензування провадження освітньої діяльності закладами вищої освіти є обов'язковим.

Ліцензію видає Міністерство освіти і науки України. З 2015 року вона є безстроковою.

До 2021 року здійснюється також ліцензування кожної спеціальності певного рівня вищої освіти у закладах вищої освіти.

З 2021 року запроваджується ліцензування освітньої діяльності закладів вищої освіти на певному рівні вищої освіти. Ліцензування освітніх програм запроваджується виключно для програм, що передбачають присвоєння професійних кваліфікацій з професій, для яких запроваджено додаткове регулювання (див. Таблицю 2).

Ліцензування також проводиться для закладів вищої освіти іноземних держав або їх відокремлених структурних підрозділів (філій/кампусів), що утворюються і функціонують на території України.

✓ **Акредитація освітніх програм**

Сертифікати про акредитацію видаються Міністерством освіти і науки України (на підставі рішення Акредитаційної комісії) або з 2019 року Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти. Акредитація освітніх програм в Україні може також бути підтверджена сертифікатом про акредитацію освітньої програми визнаного незалежного або іноземного акредитаційного агентства забезпечення якості вищої освіти (див. Таблицю 3).

У межах ліцензованих спеціальностей або (після 2021 року) на певному рівні вищої освіти, у відповідності до стандарту вищої освіти, заклади вищої освіти розробляють освітні програми. У межах однієї спеціальності на одному рівні вищої освіти може здійснюватися одночасна акредитація двох і більше освітніх програм. Кількість таких освітніх програм та їх назви заклади вищої освіти визначають самостійно. Освітні програми в межах певної спеціальності передбачають присвоєння різних професійних кваліфікацій відповідно до спеціалізації та результатів навчання (компетентностей), якими повинні оволодіти здобувачі освіти відповідної освітньої програми.

Стандарти вищої освіти - це сукупність вимог до освітніх програм вищої освіти певного рівня та спеціальності. Стандарти вищої освіти затверджуються Міністерством освіти і науки України, розробляються відповідно до Національної рамки кваліфікацій і використовуються для визначення та оцінювання якості вищої освіти та результатів освітньої діяльності. Стандарти вищої освіти визначають такі вимоги до освітніх програм: обсяг кредитів ЄКТС відповідного рівня; вступні вимоги; перелік обов'язкових компетентностей випускника; нормативний зміст підготовки у термінах результатів навчання; форми атестації; вимоги до створення освітніх програм та вимоги професійних стандартів (за їх наявності).

Перший раз освітні програми акредитуються Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти строком на п'ять років, наступні акредитації – строком на 10 років. За акредитованими освітніми програмами заклади вищої освіти мають право видавати дипломи встановленого зразка.

✓ **Акредитацію закладів вищої освіти за рівнями (від I до IV) скасовано**

Для довідки:

Рівні акредитації закладів вищої освіти (акредитація закладів освіти за рівнями проводилась до 2014 року):

- заклад вищої освіти I (першого) рівня акредитації здійснює підготовку фахівців за спеціальностями освітньо-кваліфікаційного рівня *молодшого спеціаліста*. Також ці заклади можуть надавати *повну загальну середню освіту*
- заклад вищої освіти II (другого) рівня акредитації здійснює підготовку фахівців за спеціальностями освітньо-кваліфікаційного рівня *молодшого спеціаліста* та за напрямками підготовки освітньо-кваліфікаційного рівня *бакалавра*. Також ці заклади можуть надавати *повну загальну середню освіту*
- заклад вищої освіти III (третього) рівня акредитації здійснює підготовку фахівців за напрямками освітньо-кваліфікаційного рівня *бакалавра*, спеціальностями освітньо-кваліфікаційного рівня *спеціаліста*, а також за окремими спеціальностями освітньо-кваліфікаційного рівня *магістра*
- заклад вищої освіти IV (четвертого) рівня акредитації здійснює підготовку фахівців за напрямками освітньо-кваліфікаційного рівня *бакалавра*, спеціальностями освітньо-кваліфікаційних рівнів *спеціаліста*, *магістра*.

- ✓ Законом «Про вищу освіту» з 2017 року передбачається можливість отримання закладами вищої освіти **інституційної акредитації**. Інституційна акредитація не є обов'язковою та здійснюється Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Сертифікат інституційної акредитації видається строком на 5 років і надає закладу вищої освіти право на самоакредитацію освітніх програм, окрім тих програм, що акредитуються вперше. Вперше акредитація освітніх програм здійснюється виключно Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти. Станом на 2021 рік механізм самоакредитації знаходиться на етапі розробки та впровадження.

Інформація про ліцензування та акредитацію додається до Єдиної державної електронної бази з питань освіти: <https://info.edbo.gov.ua/> та доступно в Реєстрі суб'єктів освітньої діяльності.

Детальніше з системою освіти України можна ознайомитись також на сайті ДП «Інформаційно-іміджевий центр»: <http://enic.in.ua/> (розділ «Система освіти»).

Таблиця 1: Зміни в системі забезпечення якості вищої освіти України

	До вересня 2014 р.	Після вересня 2014р
Компетентний орган з ліцензування	Міністерство освіти і науки України	Міністерство освіти і науки України
Компетентний орган з акредитування	Міністерство освіти і науки України та Акредитаційна комісія України (існувала як Державна акредитаційна комісія до 2012 року)	Міністерство освіти і науки України та Акредитаційна комісія України (до 2019 року). З 2019 року – Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти та інші акредитаційні агенства, визнані в Україні.
Ліцензія на провадження освітньої діяльності	Обов'язкова для всіх закладів вищої освіти за кожним напрямом підготовки/спеціальності	Ліцензія на провадження освітньої діяльності є обов'язковою. До 2021 року ліцензія також видається на кожну спеціальність певного рівня вищої освіти. З 2021 року запроваджується ліцензування всіх закладів вищої освіти на певному рівні вищої освіти. З 2021 року запроваджується обов'язкове ліцензування лише для освітніх програм, що передбачають присвоєння професійної кваліфікації з професій, для яких запроваджено додаткове регулювання.
Період отримання ліцензії	До початку провадження освітньої діяльності	
Акредитація закладів вищої освіти за рівнями	Акредитація закладів вищої освіти проводилась в цілому за рівнями (від I до IV)	Не застосовується
Інституційна акредитація	Не застосовується	Інституційна акредитація є опціональною. Надає закладу вищої освіти право на самоакредитацію освітніх програм (за винятком тих, які акредитуються вперше)
Акредитація освітніх програм	Необхідна для кожного напрямку підготовки/спеціальності	Необхідна для кожної освітньої програми відповідної спеціальності
Період отримання акредитації	Перед першим випуском студентів освітньої програми	

Таблиця 2: Перелік спеціальностей для доступу до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання

Шифр галузі	Галузь знань	Код спеціальності	Найменування спеціальності
08	Право	081	Право
14	Електрична інженерія	143	Атомна енергетика
		144	Теплоенергетика
		145	Гідроенергетика
19	Архітектура та будівництво	191	Архітектура та містобудування
21	Ветеринарна медицина	211	Ветеринарна медицина
		212	Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза
22	Охорона здоров'я	221	Стоматологія
		222	Медицина
		223	Медсестринство
		224	Технології медичної діагностики та лікування
		225	Медична психологія
		226	Фармація, промислова фармація
		227	Фізична терапія, ерготерапія
		228	Педіатрія
25	Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону	251	Державна безпека
		252	Безпека державного кордону
		253	Військове управління (за видами збройних сил)
		254	Забезпечення військ (сил)
		255	Озброєння та військова техніка
26	Цивільна безпека	261	Пожежна безпека
		262	Правоохоронна діяльність
		263	Цивільна безпека
27	Транспорт	271	Річковий та морський транспорт
		272	Авіаційний транспорт
		273	Залізничний транспорт
		275	Транспортні технології (за видами)
29	Міжнародні відносини	293	Міжнародне право

Таблиця 3: Перелік іноземних акредитаційних агентств та агентств із забезпечення якості вищої освіти, сертифікати про акредитацію освітніх програм яких визнаються в Україні

Перелік агентств мовою оригіналу	Перелік агентств українською мовою
1. Agency for Evaluation and Accreditation of Higher Education (Portugal)	Агентство з оцінювання та акредитації вищої освіти (Португалія)
2. Andalusian Agency of Knowledge, Department of Evaluation and Accreditation (Spain)	Андалузьке агентство із знань, Департамент оцінювання та акредитації (Іспанія)
3. Swiss Agency of Accreditation and Quality Assurance (Switzerland)	Швейцарське агентство з акредитації та забезпечення якості (Швейцарія)
4. Aragon Agency for Quality Assurance and Strategic Foresight in Higher Education (Spain)	Арагонське агентство із забезпечення якості та стратегічного прогнозування у вищій освіті (Іспанія)
5. Hungarian Accreditation Committee (Hungary)	Угорська комісія з акредитації (Угорщина)
6. The Quality Assurance Agency for the University System in Castile and León (Spain)	Агенція із забезпечення якості університетської системи в Кастилії та Ліоні (Іспанія)
7. Agency for Quality Assurance in the Galician University System (Spain)	Агентство із забезпечення якості в університетській системі Галісії (Іспанія)
8. Agence pour l'Evaluation de la Qualité de l'Enseignement Supérieur (Belgium)	Агентство з оцінки якості вищої освіти (Бельгія)
9. Accreditation Agency in Health and Social Sciences (Germany)	Акредитаційне агентство у галузях охорони здоров'я та суспільних наук (Німеччина)
10. The Danish Accreditation Institution (Denmark)	Данський інститут акредитації (Данія)
11. Academic Information Centre (Latvia)	Центр академічної інформації (Латвія)
12. National Agency for the Quality Assessment and Accreditation of Spain (Spain)	Національне агентство з оцінювання якості та акредитації Іспанії (Іспанія)
13. Agency for Quality Assurance through Accreditation of Study Programmes (Germany)	Агентство із забезпечення якості через акредитацію навчальних програм (Німеччина)
14. Agency for Quality Assurance and	Австрійське агентство із забезпечення якості та акредитації (Австрія)

Accreditation Austria (Austria)

15. Catalan University Quality Assurance Agency (Spain)	Агентство із забезпечення якості Каталонського університету (Іспанія)
16. Romanian Agency for Quality Assurance in Higher Education (Romania)	Румунське агентство із забезпечення якості вищої освіти (Румунія)
17. Agency for Science and Higher Education (Croatia)	Агентство з науки та вищої освіти (Хорватія)
18. Akkreditierungsagentur für Studiengänge der Ingenieurwissenschaften, Informatik, Naturwissenschaften und Mathematik (ASIIN e.V.) (Germany)	Агентство з акредитації за програмами з інженерії, інформатики, природознавства та математики (Німеччина)
19. British Accreditation Council for Independent Further and Higher Education (United Kingdom)	Британська акредитаційна рада незалежної безперервної та вищої освіти (Великобританія)
20. Engineering Degree Commission (France)	Комісія інженерної освіти (Франція)
21. European Association of Establishments for Veterinary Education (Austria)	Європейська асоціація закладів ветеринарної освіти (Австрія)
22. Estonian Quality Agency for Higher and Vocational Education (Estonia)	Естонське агентство якості вищої та професійної освіти (Естонія)
23. Evaluationsagentur Baden-Württemberg (Germany)	Агентство з оцінювання Баден-Вюртемберга (Німеччина)
24. Foundation for International Business Administration Accreditation (Germany)	Фундація з акредитації міжнародного бізнес-адміністрування (Німеччина)
25. Finnish Education Evaluation Centre (Finland)	Центр оцінювання освіти Фінляндії (Фінляндія)
26. Fundación para el Conocimiento (Spain)	Фонд знань Мадрімасд (Іспанія)
27. High Council for Evaluation of Research and Higher Education (France)	Вища рада з оцінювання наукових досліджень та вищої освіти (Франція)
28. Institutional Evaluation Programme (Switzerland)	Агентство “Програма інституційного оцінювання” (Швейцарія)
29. Music Quality Enhancement (Belgium)	Агентство з покращення якості музики (Бельгія)
30. National Evaluation and Accreditation Agency (Bulgaria)	Національне агентство з оцінювання та акредитації (Болгарія)

31. Norwegian Agency for Quality Assurance in Education (Norway)	Норвезьке агентство із забезпечення якості в освіті (Норвегія)
32. Accreditation Organisation of the Netherlands and Flanders (Netherlands)	Акредитаційна організація Нідерландів та Фландрії (Нідерланди)
33. Polish Accreditation Committee (Poland)	Польський акредитаційний комітет (Польща)
34. Quality Assurance Agency for Higher Education (United Kingdom)	Агентство із забезпечення якості вищої освіти (Великобританія)
35. Quality and Qualifications Ireland (Ireland)	Агентство з якості та кваліфікації Ірландії (Ірландія)
36. Centre for Quality Assessment in Higher Education (Lithuania)	Центр оцінювання якості у вищій освіті (Литва)
37. Agency for Quality of the Basque University System (Spain)	Агентство з якості Баскської університетської системи (Іспанія)
38. Quality Assurance Unit of the Flemish University and University Colleges Council (Belgium)	Відділ із забезпечення якості Ради фламандського університету і університетських коледжів (Бельгія)
39. Central Evaluation and Accreditation Agency (Germany)	Центральне агентство з оцінювання і акредитації (Німеччина)
40. Slovenian Quality Assurance Agency (Slovenia)	Словенське агентство із забезпечення якості вищої освіти (Словенія)